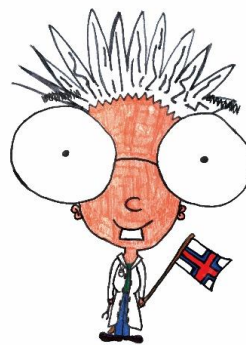

ÁRSINS VITANARFRÓÐU

KAPPING 2017

MATVANAR HJÁ BØRNUM FYRR OG NÚ

Granskarar: Elsti bólkur í Frískúlanum í Havn

(5. og 6. flokkur)

INNGANGUR

Við eini spurnakanning og matloggbókum fara vit at kanna, um tað er munur á matvanunum hjá børnum í dag samanborið við børn fyri umleið 30 árum síðani.

Lærari:

Bárður Mikkelsen, bardur_mikkelsen@yahoo.dk

Jana Mikkelsen

Kristianna Heinesen

Luttakarar:

Brandur Kallsberg, Kristian Mikaelsson Blak, Jógvan Sigurð Meitil Joensen, Sólja Signarsdóttir, Róaldur Allansson Dalsgarð, Gunna Johannesen, Jóhanna Súnadóttir Pedersen, Jean Piere Delaveaux Ciocca, Sirius Jógvansson Helmsdal, Sjúður Dam Ziska, Hilmar Herason, Baldur Kári Ellefsen, Rói Helmsdal Clothier, Lazar Ilic, Sára Jansdóttir Hermansen og Treysti Holm.

Vit loyva, at frágreiðingin verður lögð á gransking.fo, og at tilfar úr henni kann verða nýtt til marknaðarføring

INNIHALD

1. Hetta undrast vit á

2. Hví er tað so?

3. Legg eina ætlan

4. Savna upplýsingar

5. Hetta eru vit komin fram til

6. Sig øðrum frá

Fylgiskjøl

1. HETTA UNDRAST VIT Á

At vera 10 – 12 ára gamal í dag, er als ikki eins og at vera 10 – 12 ára gamal fyri 30 árum síðani. Tøknin er sera nógv broytt, og vit hoyra eisini, at børn fyrr vóru øðrvísi enn vit eru. Hetta hevur gjørt, at vit millum annað eru farin at undrast á, um matvanarnir eisini vóru øðrvísi, tá okkara foreldur vóru børn á aldur við okkum.

Vit eru farin at undrast á:

- I. Um tað er munur á, hvat børn eta í dag í mun til fyri 30 árum síðani?

- II. Foreldur siga ofta, at tey ótu nógv minni góðgæti enn vit gera í dag, passar tað?

Avmarking: Tað hevði verið ógvuliga tíðarkrevjandi, at spurt fleiri tilvildarlig fólk í Føroyum um teirra matvanar fyri 30 árum síðani. Tí hava vit valt at gera eina lítla kanning, sum umfatar næmingar í okkara skúla og teirra foreldur, gummur, gubbar og onnur, ið eru viðkomandi fyri kanningina.

2. HVÍ ER TAÐ SO?

Vit halda, at tað er munur á okkum og børnum fyri 30 árum síðani. Men hvussu hava tey verið annaðleiðis?

Tá vit høvdu funnið okkara undrunarspurning, fóru vit í gongd við at arbeiða við hypotesum. Vit tosaðu um, hvat ein hypotesa er, og arbeiðdu so saman við at finna nakrar hypotesur, sum kundu hjálpa okkum at fáa svar uppá okkara undrunarspurning. Vit komu við nógvum ymiskum hypotesum, so vit vóru noydd at sortera nakrar frá. Vit hava valt nakrar hypotesur, sum vit fara at kanna. So fáa vit at síggja um tað er rætt ella skeivt.

- I. Vit halda, at børn fyrr ótu meiri føroyskan mat, og at vit í dag eta meiri útlendskan mat.
- II. Vit halda, at børn fyrr ótu meiri heimagjördan mat, og at vit í dag eta meiri fastfood.
- III. Vit halda, at børn í dag drekka meiri sodavatn, enn børn gjørdur fyrr.
- IV. Vit halda, at børn í dag eta størri nøgdir í senn, enn børn gjørdur fyrr.

- V. Vit halda, at nógv børn í dag eta sunt.

- VI. Vit halda, at børn í dag eta fjøltáttari mat í mun til fyrr, tá tey mest ótu kjøt, fisk, fugl og epli.

- VII. Vit halda, at fyrr ótu fólk úti á bygd meiri føroyskan mat, enn fólk í býnum.

- VIII. Vit halda, at børn í dag eta meiri bomm enn fyrr.

3. LEGG EINA ÆTLAN

Vit skulu nú finna út av, um tað er munur á matvanum hjá teimum, sum vóru børn fyri 30 árum síðani og børnum í dag. Vit hava hugsa um, hvussu vit kunnu spyrja tey, sum vóru ung fyri 30 árum síðani.

Vit blivu samd um, at lættasti mátin at fáa fleiri fólk at taka lut í okkara kanning, var at gera eitt spurnablað. Vit settu okkum saman og fingtu gjørt spurningar, sum vit hildu kundu svara uppá okkara hypotesur. Vit fingtu 3 spurnabløð við heim, og hesi spurnabløðini skuldu vit so hava við aftur í skúla eina viku seinni. Næmingar á skúlanum fingtu eisini eitt sama slag spurnablað. Vit fóru so runt á skúlanum og hjálptu teimum, sum høvdu trupulleikar ella høvdu onkrar spurningar.

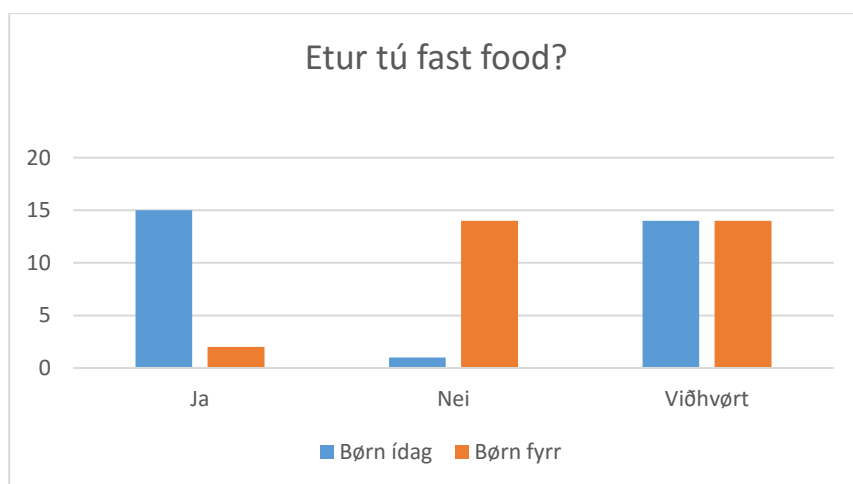
Tá vit høvdu fingið øll spurnabløðini aftur, skuldi alt hyggjast ígjøgnum og setast inn í eitt rokniforrit. Vit gjørdu stabbamyndir og viðmerkingar til ymisku úrslitini.

Fyri at fáa meiri at vita um børn í dag, valdu vit at føra matloggbók í eina viku.

4. SAVNA UPPLÝSINGAR

Vit fara nú at hyggja nærri eftir, hvussu tey, sum vóru børn fyri 30 árum síðani, hava svarað samanborið við børn í dag.

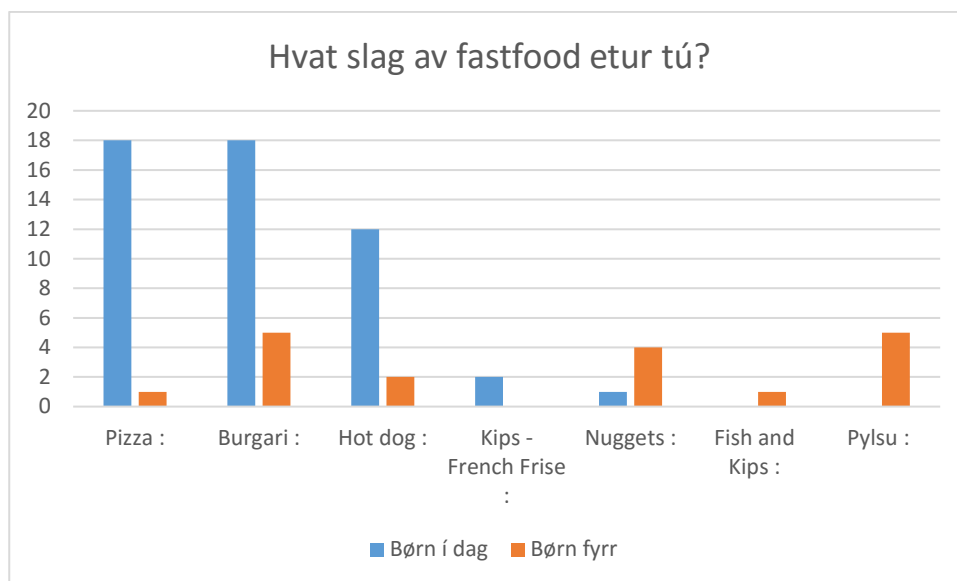
1. spurningur: Etur/át tú fastfood?

Vit síggja, at tað er stórir munur á børnum fyri 30 árum síðani og børnum í dag. Ein grund kann vera, at í dag eru nógv fleiri møguleikar at keypa fastfood. Ein onnur grund kann vera, at úrvalið av fastfood í dag er nógv fjølbroyttari, og tí eru tað fleiri, sum dáma fastfood. Fastfood er lutfalsliga bíligari í dag enn fyri 30 árum síðani, og fólk í dag arbeiða meiri, og tí er tað skjótari at keypa fastfood í staðin fyri at gera mat heima.

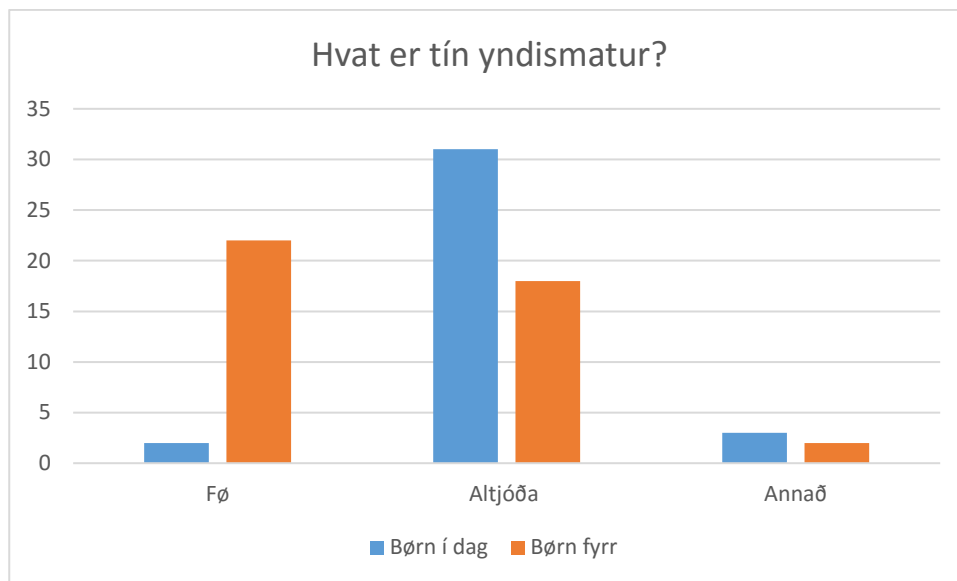
Spurningur 2: Hvat slag av fastfood etur/át tú?

Eisini her síggja vit, at tað er munur á børnum fyrr og børnum í dag. Í dag eru tað serliga pizza, burgarar og hot dog, sum er populert, meðan børn fyrr ótu meiri pylsur og burgarar. Ein grund til hendan munin kann vera, at fá pizzeria vóru í Føroyum fyri 30 árum síðani. Ein onnur grund kann vera, at fólk vóru meiri vanabundin fyrr, og tí ikki vildu roynd nýtt.

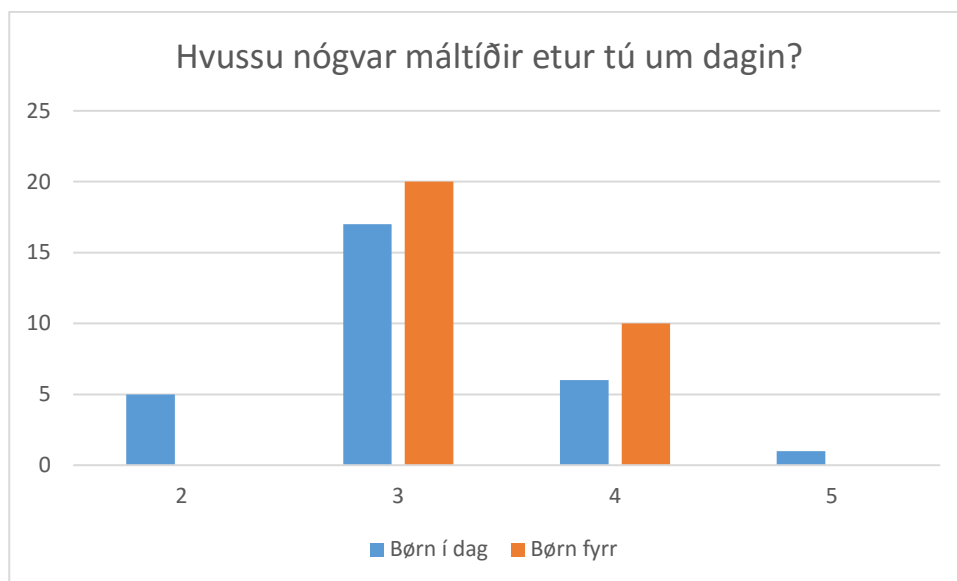
Spurningur 3: Hvat er/var tín yndismatur?

Vit síggja, at stórir munur er á yndismatinum hjá børnum fyrr og børnum í dag. Ein grund kann vera, at børn fyri 30 árum síðani kendu ikki so nógv til altjóða mat. Í dag er nógv meiri av altjóða mati í Føroyum.

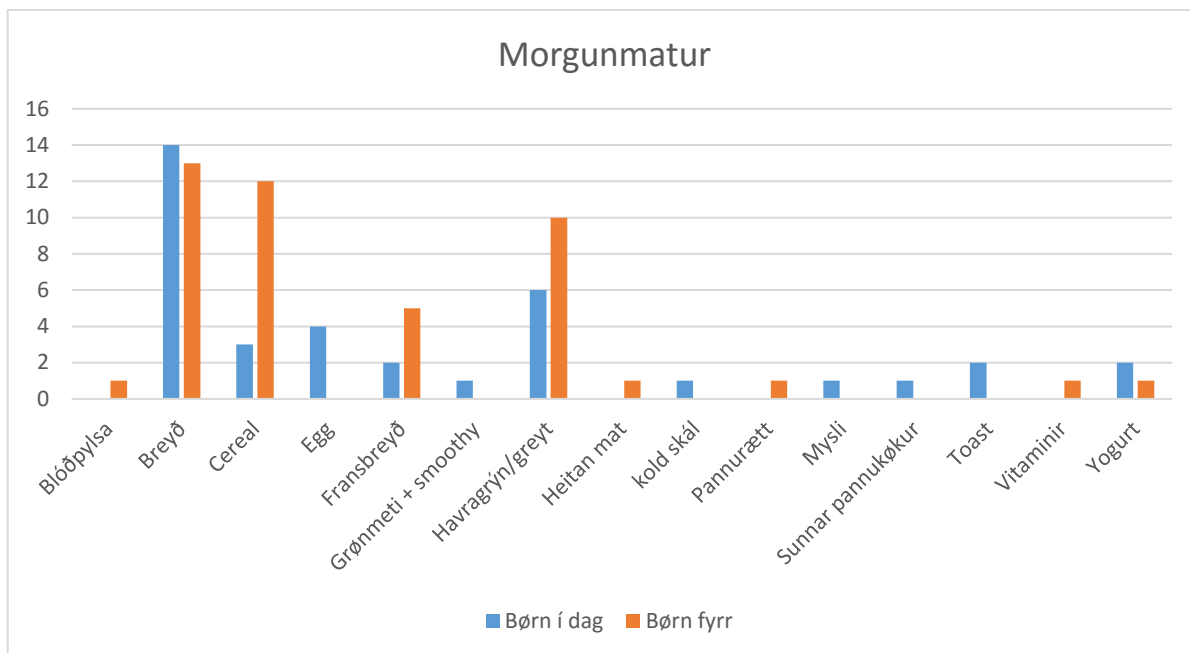
Spurningur 4: Hvussu nógvur máltíðir etur/át tú um dagin?

Her er munurin ikki so stórur, men allíkavæl síggja vit, at nakrar broytingar eru. Vit síggja at fleiri børn í dag eta færri máltíðir enn børn gjørdu fyri 30 árum síðani. Ein grund kann vera, at børn í dag eta størri nøgdir hvørjaferð, og tí ikki nýtast at eta so ofta. Ein onnur grund kann vera, at børn í dag hava longri skúladag, og nógvur skipaðar aktivitetir eftir skúlatíð.

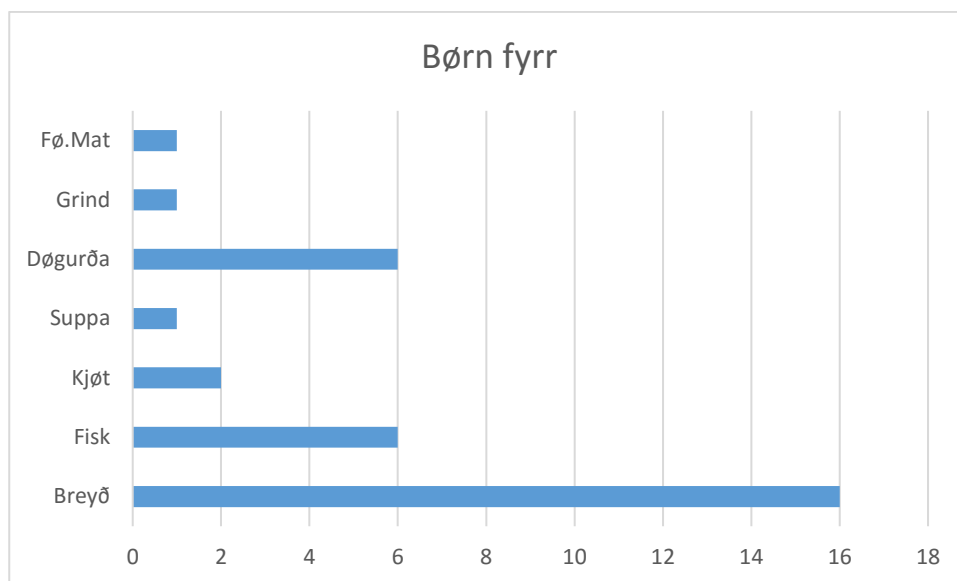
Spurningur 5: Hvat etur/át tú vanliga til morgunmat?

Breyð og havragrýn/greytur er framvegis tann mest vanligi morgunmaturin.

Møguliga vóru fólk fyri 30 árum síðani ikki so væl upplýst um, hvørja ávirkan søtur morgunmatur hevur á gerandisdagin hjá børnum. Eisini síggja vit at fransbreyð verður ikki so nógv eti í dag. Í dag eru fólk greiðari yvir, at grovt breyð er betur fyri kroppin.

Spurningur 6: Hvat át tú vanliga á middegi?

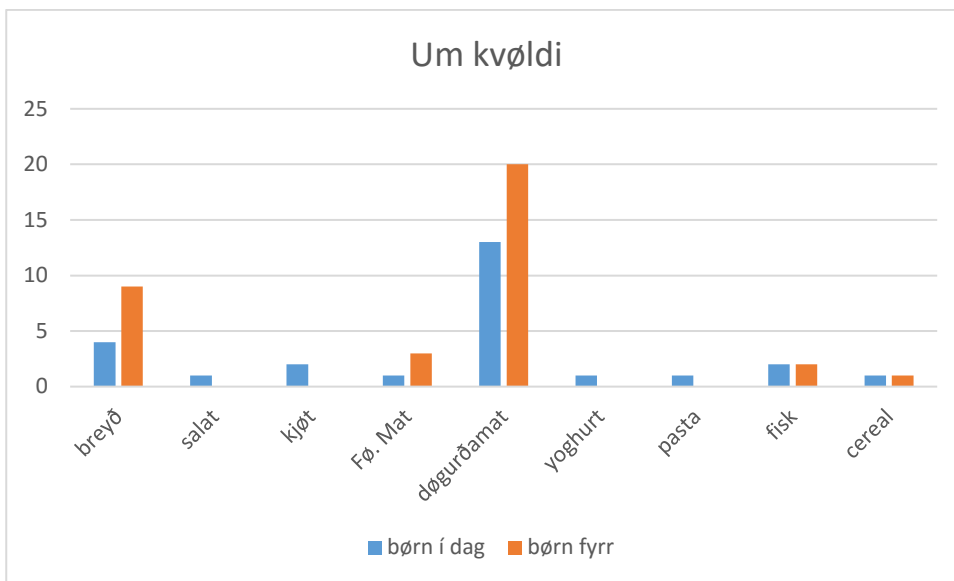

Í skúlanum hjá okkum hava vit eina matarskipan, har vit fyri tað mesta eta breyð. Tí vísir hendan stabbamyndin bert børn fyrr.

Á myndini sæst, at nógv børn hava eti breyð á middegi, hetta eru nokk tey børnini, sum hava havt matpakka við í skúla. Hini børnini eru nokk tey sum eru farin heim í døgurðatímanum.

Okkara spurnabløð vístu eisini, at umleið helvtin av børnunum fóru heim í døgurðatímanum, so tað passar rættuliga væl.

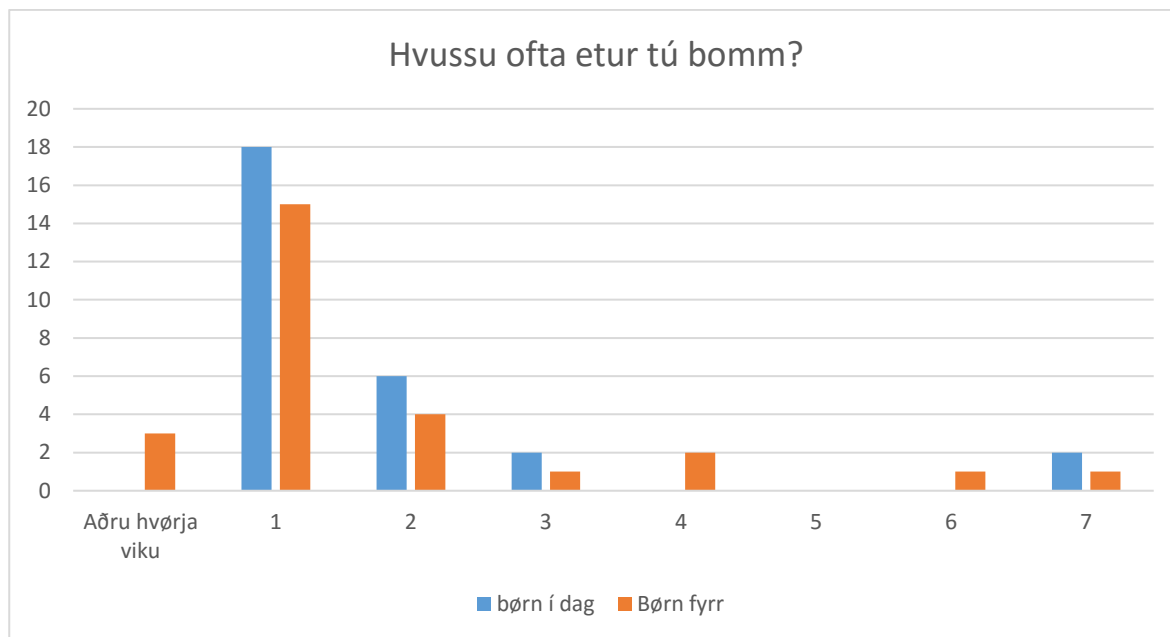
Spurningur 7: Hvat etur/át tú vanliga um kvøldi?

Her er ikki so stórur munur á. Men vit síggja nakrar broytingar. Eitt nú var vanligari at eta breyð um kvøldið. Hendan broytingin kann verða komin av, at fleiri børn ótu heitan mat í døgurðatímanum, og tí ikki heitan mat aftur um kvøldi.

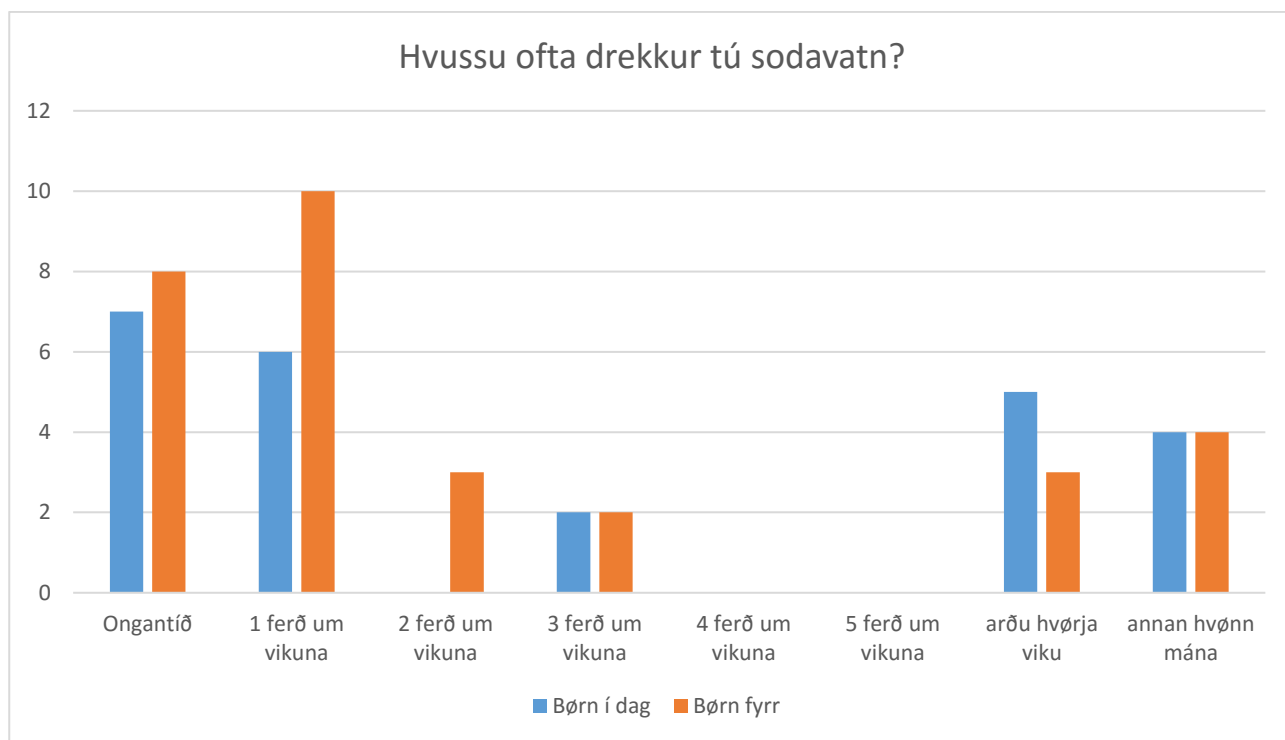

Spurningur 8: Hvussu ofta etur/át tú bomm?

Vit síggja, at tey flestu børnini bæði fyrr og í dag hava eti bomm einuferð um vikuna. Hetta kemur nokk av, at børn hava bommdag. Eisini síggja vit, at fyrr vóru tað fleiri, sum ótu bomm 4 – 6 ferðir um vikuna. Ein grund kann verða, at meiri var í bommpakkunum fyrr, og tí vardu teir longri. Børn kundu tí eta úr sama bommpakka í fleiri dagar.

Spurningur 9: Hvussu ofta drekkur tú sodavatn?

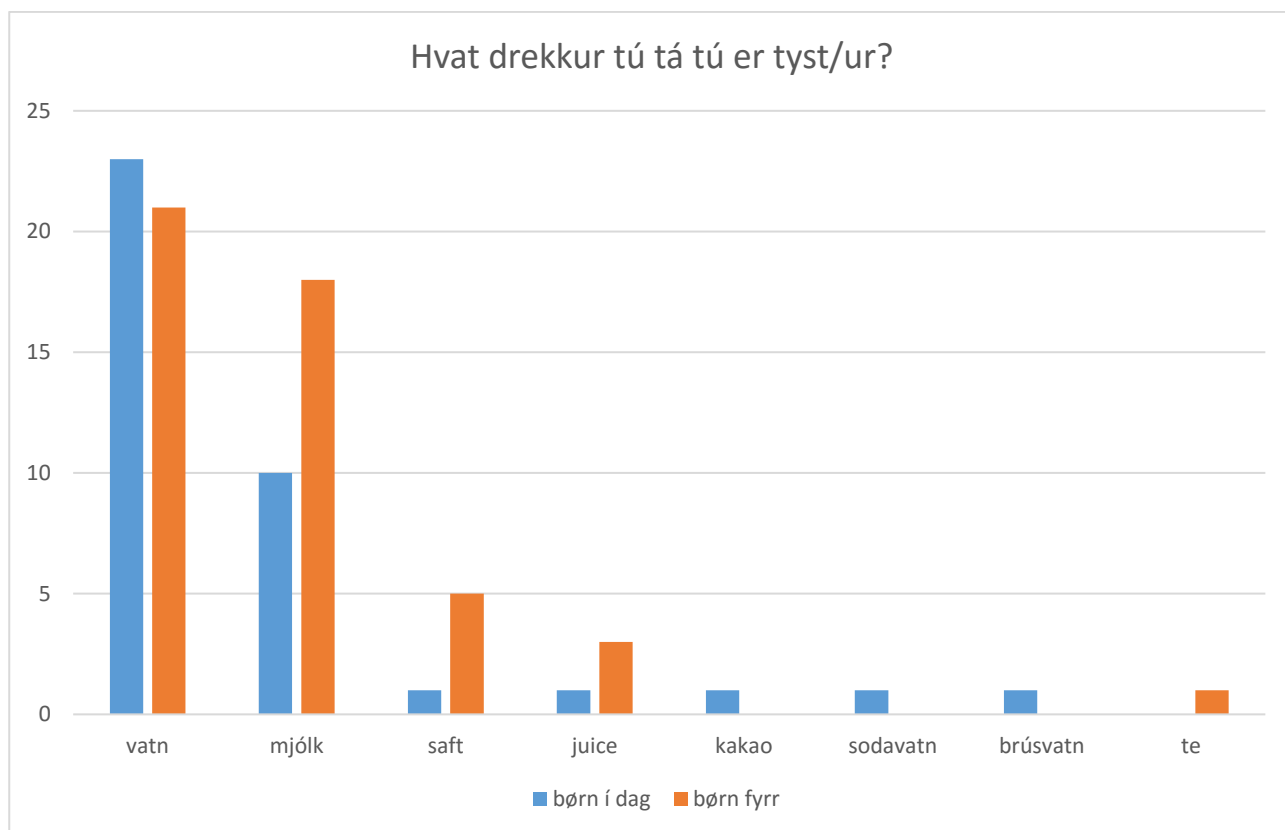

Her er ikki so stórur munur á børnum fyrr og børnum í dag. Men allíkvæl sær út til, at børn fyrr hava drukkið eitt sindur meiri sodavatn enn børn í dag. Vit skulu tó minnst til, at fløskurnar vóru minni fyrr, enn fløskurnar eru í dag.

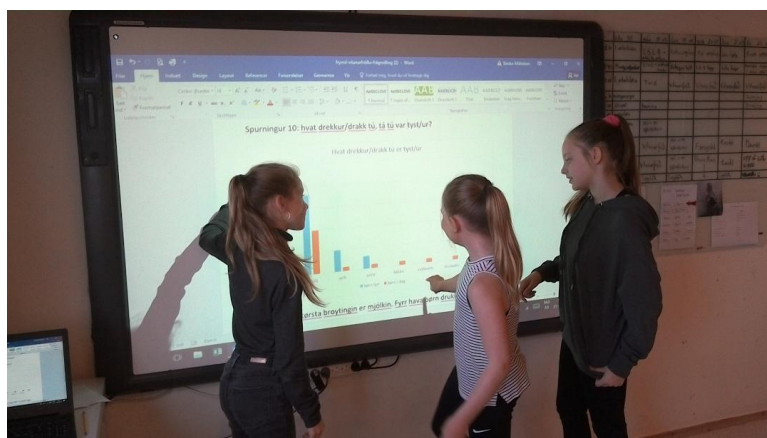

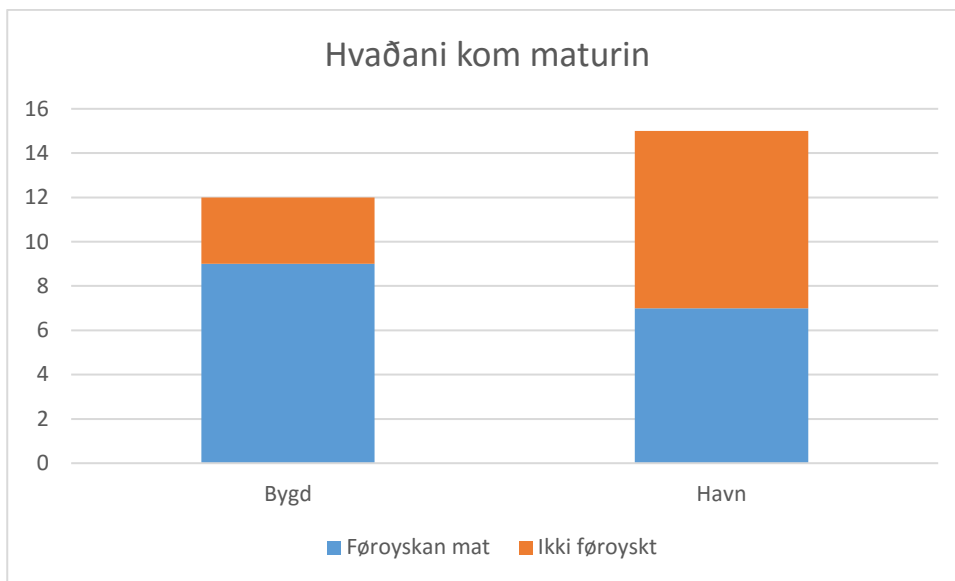
Spurningur 10: hvat drekkur/drakk tú, tá tú var tyst/ur?

Vit síggja, at størsta broytingin er mjólk. Fyrr hava børn drukkið nógv meiri mjólk, tá tey vóru tyst. Ein grund kann vera, at fyrr helt man, at mjólk var so sera góð at drekka. Í dag verður mælt til, at børn drekka 3 gløs av mjólk um dagin. Eisini sæst, at børn í dag drekka minni saft og juice. Ístaðin drekka tey vatn. Tað kann verða, at fólk fyrr hava trú, at juice var sunt, og ikki hava vita, at nógv sukur er í juice.

11: Er munur á matinum á bygd og í bý?

Her sæst, at vanligi maturin úti á bygd var føroyskur matur, meðan børnini í Havn hava etið eitt sindur av altjóða mati og eitt sindur av føroyskum mati. Vit halda at grundin til at børn úti á bygd hava etið meiri føroyskan mat er, at fólk úti á bygd hava havt lættari atgongd til jørð og bát. Ein onnur grund til munin millum bygd og bý kann vera, at fólk sum flyta til Føroyar flyta til Havnar, og tí taka teirra matmentan við.

5. HETTA ERU VIT KOMIN FRAM TIL

Vit fara nú at hyggja eftir, um okkara hypotesir eru rættar ella ikki. Eisini fara vit at svara okkara spurningum, sum vit undraðst á.

Hypotesa 1 – *Vit halda, at børn fyrr ótu meiri føroyskan mat, og at vit í dag eta meiri útlendskan mat:* Vit síggja av stabbamynd nummar 3, at hendan hypotesan passar.

Hypotesa 2 – *Vit halda, at børn fyrr ótu meiri heimagjørdan mat, og at vit í dag eta meiri fastfood:* Vit síggja av stabbamynd nummar 1, at hendan hypotesan passar.

Hypotesa 3 – *Vit halda, at børn í dag drekka meiri sodavatn enn børn gjørdu fyrr:* Torført at taka støðu, men vit síggja av stabbamynd nummar 9, at hendan hypotesan móguliga ikki passar.

Hypotesa 4 – *Vit halda, at børn í dag eta størri nøgdir í senn, enn børn gjørdu fyrr:* Út frá stabbamynd nummar 4, kunnu vit siga, at hendan hypotesan passar

Hypotesa 5 – *Vit halda, at nógv børn í dag eta sunt:* Hendan hypotesan er eisini torfør at fáa greiði á, men hyggja vit at stabbamynd nummar 5, síggja vit, at børn í dag eta sunnari enn fyrr.

Hypotesa 6 – *Vit halda, at børn í dag eta fjøltáttari mat í mun til fyrr, tá tey mest ótu kjøt, fisk, fugl og epli:* Av stabbamynd nummar 3 og 7 síggja vit, at hypotesan passar.

Hypotesa 7 – *Vit halda, at fyrr ótu fólk úti á bygd meiri føroyskan mat enn fólk í býnum:* Vit síggja av stabbamynd nummar 11, at hypotesan passar.

Hypotesa 8 – *Vit halda, at börn í dag eta meiri bomm enn fyrr: Av stabbamynd nummar 8 síggja vit, at hendan hypotesan passar ikki.*

Niðurstøða:

Samanumtikið kunnu vit siga, at tað er munur á, hvat börn í dag eta í mun til börn fyri 30 árum síðani. Börn í dag eta nógv meiri fastfood, men tey eta eisini meiri fjøltáttaðan mat, kanska serliga í mun til börn á bygd, sum mest ótu føroyskan mat. Vit hava funnið fram til, at minni sukur er í morgunmatinum, sum börn nú á døgum eta. Eisini vita vit, at börn í dag eta umleið líka nógv bomm og drekka næstan líka nógv sodavatn sum börnini gjørdu fyri 30 árum síðani.

Tíverri rakk tíðin ikki til at viðgera matloggbookurnar og draga tær inn í hagtølini.

6. SIG ØÐRUM FRÁ

Sum rættir granskarar fara vit at siga øðrum frá tí, sum vit eru komin fram til. Vit hava hugsa um at nýta onkran av hesum háttunum.

- Bjóða yngsta og miðbólkinum til eina frágreiðing um okkara kanning. Her hugsa vit um at brúka Powerpoint til at gera eina framløgu.
- Gera ein film, har vit greiða frá okkara kanning og úrsliti.
- Gera tilfar til kvøldsetuna á skúlanum, har vit greiða foreldrum og vinum frá okkara kanning.
- Gera ein lítlan bóklíng, sum vísir okkara kanning.

Spurningar um matvanar

Hvar ert tú uppvaksin? _____

Aldur _____

Kyn _____

1. Hvat etur tú tá matarløta er? _____

_____

2. Etur tú fastfood?

_____

3. Um ja, hvat slag av fastfood etur tú? _____

4. Hvat fart tú at eta í føðingardøgum? _____

_____

5. Hvussu ofta etur tú úti/á matstovu? _____

6. Hvat er tín yndismatur? _____

7. Hvussu nógv mál tíðir etur tú um dagin? _____

8. Hvat etur tú vanliga til morgunmat? _____

9. Hvat etur tú vanliga á middegi? _____

10. Hvat etur tú vanliga um kvøldi? _____

11. Hvussu ofta etur tú bomm? _____

12. Hevur tú bommdag? _____

13. Hvat slag av bomm dámar tær best at keypa? _____

14. Hvussu ofta etur tú ís? _____

15. Hvussu ofta hugna tit tykkum við filmi og bomm? _____

16. Hevur tú páskaregg og jólakalendara? _____

17. Hvat fáa tit til eitt hugnakvøld: gera tit meiri burturúr, og eta tit fínari mat?

_____

18. Hvussu nógv sodavatn drekkur tú um vikuna? _____

19. Hvat drekkur tú, tá tú er tyst/ur? _____

20. Hvat drekkur tú aftur við máltíðum? _____

21. Etur tú bommini beinanveg, tá tú keypir tey, ella plagar tú at goyma tey?

_____

22. Lurtar tú eftir tónleiki, meðan tú etur døgurða? _____

Aðrar viðmerkingar:

_____

Spurningar um matvanar

Hugsa aftur á tíðina, tá tú var 10 – 12 ár

Hvar ert tú uppvaksin? _____

Aldur _____

Kyn _____

1. Hvat var í tínum matpakka, tá tú gekk í skúla? _____
_____
2. Át tú fastfood? _____
3. Um ja, hvat slag av fastfood át tú? _____
4. Fór tú til pylsuvognar í fríkorterum og keypti franskan hotdog? _____
_____
5. Hvat fekk tú at eta í føðingardøgum? _____
_____
6. Hvussu ofta át tú úti/á matstovu? _____
7. Hvat var tín yndismatur? _____
8. Hvussu nógvar máltíðir át tú um dagin? _____
9. Hvat át tú vanligu til morgunmat? _____

10. Hvat át tú vanliga á middegi? _____

11. Hvat át tú vanliga um kvöldi? _____

12. Hvussu ofta át tú bomm? _____

13. Hevði tú bommdag? _____

14. Hvat slag av bomm dámdi tær best at keypa? _____

15. Hvussu ofta át tú ís? _____

16. Hvussu ofta hugnaðu tit tykkum við filmi og bomm? _____

17. Hevði tú páskaregg og jólakalendara? _____

18. Hvat fingi tit til eitt hugnakvöld: gjørdu tit meiri burturúr, og ótu tit fínari

mat? _____

19. Hvussu nógv sodavatn drakk tú um vikuna? _____

20. Hvat drakk tú, tá tú vart tyst/ur? _____

21. Hvat drakk tú aftur við máltíðum? _____

22. Át tú bommini beinanveg, tá tú keypti tey, ella plagdi tú at goyma tey? _____

_____

23. Lurtaði tú eftir tónleiki, meðan tú át døgurða? _____

Aðrar viðmerkingar:

_____